

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

De injustitia in violanda fide. XLVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

lis cum subditis se gerit, ut læso non modo curet suum restitui, verum quoque prædonem puniat.

De injustitia in violanda fide.

CAP. XLVI.

DE fide servanda & firmiter promissis tenendis, quod ex propositis tertium membrum est, ubi princeps contrahentium unus existit, haud dubitare possumus, quid dicendum sit: quoniam pacta & promissa ad contractus pertinent, sumpto remissè quantum licet vocabulo. Recedere itaque à pactis conventis, repugnat justitiæ commutativæ. Ulpianus (ff. de pact. l. 1.) pro principio ponit naturali hominibus indito observantiam conventionum, pactorumque initorum, cum ait: *Hujus edicti æquitas naturalis est, quid enim tam congruum est fidei humane, quam illa que placuerunt inter eos servare?* Alio respectu cernimus quoque principiis moralibus insitis accedere: etenim virtus moralis inseparabiliter connexa est cum veritate activa, ut est apud Arist. (cap. 2. lib. 5. Eth.) *Quare cum moralis virtus habitus electivus sit; electio v. consultatrix, propterea oportet, si modo electio proba est, ut & ratio sit vera, & appetitus rectus, & eadem illa dicat, & hic persequatur: atque hæc cogitatio, seu mens, & veritas activa est.* Si igitur veritas ad eam virtuti connexa est, electio falsitatis haud erit virtutis opus, est vero electio falsitatis in eo sita, quod mendacem se sistat non servando promissa, estque magis adhuc mendax, imo perfidus, si promittendo securè, non illi animus est servandi certò promissum. Cicero 1. offic. cum dicat, quod fides fundamentum sit justitiæ, innuit, ejus observantiam principium esse innatum. *Fundamentum autem justitiæ fides est, id est dictorum, conventorumque constantia.* Hinc D. Augustinus ad Bonifacium scribens, dicit & inimicis fidem esse servandam, cujus auctoritas relata est in Decretales. Idem dixerat Cic. primo offic. *Si quid singuli temporibus adducti hosti promiserint, in eo ipso fides servanda, ut primo Punico bello Regulus.* Idem dicitur fidem frangere, cum docet discrimen quod inter bellum est propter honorem & imperium gestum, & illud, in quo de vita decernitur & salute, quale illud erat cum Cimbris. *Fatetur illud cum Carthaginensibus gestum*

gestum esse propter imperium & honorem: sed quod eorundem perfidia promerita sit exitum pejorem. *Pæni*, inquit *fratris*: *crudelis Annibal*. Ea propter merito diruta fuit Carthago, ut paulo ante idem tradiderat Cicero. *At Carthaginem, & Numantiam funditus sustulerunt, nollem Corinthum*. Ceterum & inter Theologos convenit, promissorum fidem esse servandam. D. Thomas in summa (2. 2. q. 88. art. 3. ad. 1.) dicit: *Secundum honestatem ex qualibet promissione homo homini obligatur, & hæc est obligatio Iuris Naturalis. Sed ad hoc, quod aliquis obligetur ex aliqua promissione obligatione civili, quedam alia requiruntur: quæ clausulæ sunt, & formulæ, & solemnitates à lege institutæ. Ita ut ex honestate promissum obstringat & promissum munitum solemnitatibus civilibus, secundum justitiam obligat, etiam absentibus datum. Hancque opinionem, imo conclusionem tamquam fidei certæ ponit Dominicus Bannes (de just. & ju. in præan. ad q. 62. desp. 5. dub. 2. §. 2. nota.) apud Theologos, cum inquit: de priori promissione (scilicet solemnitate munita) non dubium, quin etiam si absenti fiat, transferat dominium. Et Navarra opinatur, quod promissum nudum obliget lege naturali, divina, & canonica: & caput. de pactis factis pro illo militat, qui Canon ex Concilio est Africano. Quando dehinc promissioni additur juramentum, D. Thomæ sententia est, quod obligatio vi facta obliget nihilominus propter juramentum, ratione cujus Josua in Scriptura sacra servavit promissum Gabeonitis juramento datum, cum id ab eodem per fraudem & mendacia eliciissent. Ethnici superstitionibus immerisi suis Deos fingebant sibi Palicos filios Jovis & Tallæ perjurij punitores. Unde Silius Ital.*

Et qui presenti domitant perjura Palici

Pectora supplicio.

Infinitæ res proferrî in medium possent ad confirmandam obligationem, qua quis tenetur servare promissum fidemque: sed deprehenduntur tot experimenta, quibus cognita est veritas instinctu ipsius rationis, & facti pulchritudo, & contrarij turpitude. Sextus Pompejus famulo Menodori sibi significanti, si juberet, trucidaturum se Octavianum & Antonium, cænantes una cum Pompejo in eadem navi, respondit, potuisse Menodorum id commisisse sua sponte tanquam assuetum perjurij crimini, non sibi vero convenire id illi committere, nescienti fidem fallere, licet ita patris fratrisque interfectorum mortem ultus esset, aditumque nactus liberum ad Romanum imperium. Nec tamen mea sententia, omnimode integritati fidei satisfacit

fecit, significando, si Menodorus non rogata venia perpetrasset, non a grè se-
laturum fuisse. Etiam necessitas servandæ fidei satis manifesta est. Nam
dictis aliorum, promissisq; fidem omnem denegare, idem est ac vitam tolle-
re. Ubi eo pervenit, ut fidere ulli nequeamus, ut de Alexandro Phereo di-
citur, & Jugurtha, non vita amplius est, sed vivida mors, scilicet lenta mors,
ut hujus vitam describit Sallustius. *Neque post id locorum Jugurtha di-
es, aut nox quietæ fuit, neque loco, neque mortali cuiquam, aut tempori satis
credere, cives, hostesque juxta metuere, coram spectare omnia, & omni stre-
pitu pavescere, alio atq; alio loco sæpe contra decus Regium noctu requies-
cere, interdum somno excitus arreptis armis tumultum facere, ita formidi-
ne quasi recordia exagitari.* Et ut summatim dicam, vivere nequimus
sine mutuo commercio, nullum vero sine fide existit commercium. Quod
& docuit Aristot. lib. I. Rethor. cap. v. *Infirmatis, violatisque pactis, tolli-
tur inter homines commerciorum usus.*

*Argumenta quare Princeps non teneatur
fidem servare, eorumque solutiones.*

CAP. XLVII.

Non desunt ex adverso qui plane contrarium docent. Lipsius in sua
politica (lib. 2. cap. 14.) vocat eos novos Etruscos doctores, innu-
ens scilicet Machiavellum, illiusque sectatores, ita enim ille in Rubrica
ait, *spreti ab Etruria doctores novi.* Sententia, quam ille repre-
hendit, hæc est, quod princeps vel resp. non teneatur servare promissam
fidem, nisi quousque in utriusque tendit commodum: volunt tamen ut fidei
violatio velamine boni tegatur prætextus, vel quod ceteri prius non stete-
runt promissis, vel amicitiam violarint. Ita Leo X. conquestus est, Gallos
prius Regium armis invasisse, ususque prætextu est isto, foedere se jungendi
adversus eos cum Carolo V. cum tamen jam ante clam iniisset foedus ex
mente Guicciardiarni: aut ejus generis species aliæ, quæ nunquam desunt.
*Perfidus (ut est apud Livium) neque causa deficiet, cur pacto non stent, sem-
perque aliquam fraudi speciem juris imponent, lib. 9.* *Argu-*